

Népdal és kerámia*

Tisztelt Elnök Úr! Ünneplő gyülekezet! Kedves Mária!

Ez a két, nem is akármilyen művészeti ág, melynek kiemelkedő kortárs képviselője Petrás Mária, csak látszólag áll messze egymástól. Van ugyanis egy súlyos-mély összekötő kapocs közöttük: a lélek, mely nélkül nincs alkotás, nincs művészet, nem szól a dal, és sár lesz az agyagból. Lelkünk egyik speciális formája a kisebbségi, amely az elmúlt mintegy száz esztendőben magyar milliók életérzésévé és életformájává vált, alakult. Petrás Mária kettős nyomás alatt fejlődött, ért, bontakozott ki mint a kisebbség kisebbsége. A csángókkal egyformán ridegen bánt az anyaország és az erdélyi székely magyarság is, hiába adtak Petrás Máriákat vagy lancu Laurákat, akik nálunk oszloposabb magyarok.

Mert ugye „édes Erdély itt vagyunk”? Itt ám, de tovább nem megyünk, egy lépést nem teszünk, a végállomás Brassó, más irányban Újvidék, Eszék, esetleg Lendva, mintha nem is létezne Csángóföld, Szerémség, Szlavónia, és hadd pusztuljon Kórógy, Szentlászló és Diószén. Igen, Diószén, ahol Petrás Mária és hét testvére született. Ezt a nyolc testvért jól jegyezzük meg, mert ezért nevet évtizedek óta Európán Koszovó. Petrásék nemcsak nevettek otthon, Moldvában, hanem a család és az Úr ígézetében magyarul-csángóul, hitben erősen és megingathatatlanul nevelték a gyermekeiket. Mária azon a nyelven énekel és tanul, amely ezer éve érthető, az *Ómagyar Mária-siralom* és a *Tihanyi alapítólevél* magyar sorai óta, ellentétben a némettel, ahol Goethe *Faustját* örökké „fordítani-frissíteni” kell, németről németre, mint ahogy a francia szövegértési időhatár sem több mint kétszáz év.

Petrás Mária azonban nem tudott tovább várni ránk, mert Ady soraival élve: „Mi mindig mindenről elkésünk, / Mi biztosan messziről jövünk”, inkább ő jött el közénk 1990-ben, tanulva tanítani. Szerencsésnek mondhatjuk magunkat. Az Iparművészeti Főiskolát és annak mesterkurzusát már Budapesten végzi a csángó menyecske, de Istennek hála, nem válik pestivé. A fiatal művészt zavarja a lárma, a zajos pesti nyafogás és ajvékolás, valamint a budai pöffeszkedés és gög. A Pilis-hegység lábánál, annak kapujában fekvő, dimbes-dombos Pomáz helyettesíti számára a Keleti-Kárpátok lankáit, pontosan a Mesélő nyugati lejtője. Itt talál otthonra és társra, Döbrentei Kornél költő személyében, mert azért együtt mégiscsak könnyebb és jobb. Helyben van a műterme, a csodák szülőszobája is, ahonnan a bibliai témájú, ősi csángó kultúrával átszőtt, ihletett líraiságú szobrai, domborművei származnak. Magyarországon egyre ismertebbé és népszerűbbé válik. Petrás Mária neve, hangja és kerámiái magát a tiszta minőséget és embert jelentik. A nagyvilág is fölfedezi, s a művésznő viszi hírünket New Yorktól Amsterdamiig és Dél-Koreától Szatmárnémetiig. Ha kell, egyedül, énekes nyelven, szólóban, ha kell, bandában, szaknyelven a Muzsikás együttes szólistájaként, mindig és mindenütt telt ház előtt. 2013-ban lesz a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, réggen megérdemelten.

Korábban lassan tanultuk meg Farkaslaka nevét, de Tamási Áron segített, ugyanúgy, mint később Pusztakamarás esetében Sütő András. Az irodalmi térképen Gion Nándor terelgette tovább olvasóit Szenttamásra, Petrás Mária pedig fölnekelte rá az ő szülőfaluját, Diószént.

* A Márton Áron-emlékéremmel kitüntetett Petrás Mária laudációja. Elhangzott Budapesten 2015. november 14-én.

Azt hittük, szépen haladunk, de nálunk Magyarországon senki és semmi nem lehet szent. Mert van ám népünknek alja, salakja is. Korábban megtapasztalhatta ezt Szabó Dezső, Németh László, Illyés Gyula, Czine Mihály, Püski Sándor, Csoóri Sándor, Wass Albert, Nyíró József, és sorolhatnám még a neveket, akik ugyanis hol Berlinben, hol Moszkvában, hol Brüsszelben, hol Washingtonban följelentik a magyarságot, azok lakóhelyükön meg antiszemitéznek. Miközben dicsérik a homoszexualitást, a lesbikusságot és a szingli létet, támadják a családot és Petrás Máriát. Emlékezzünk csak a megtámadottak névsorára, no, meg egy picit az albánokra!

És tegyük föl a kérdést, hogy van-e mocskosabb, kirekesztőbb, aljasabb dolog az antiszemitizmusnál? A válaszom: igen, van! Tételelesen az antiszemitizmussal való alaptalan vádaskodás és fenyegetőzés, főleg egy asszony ellen.

De mintha itt is elmozdulni látszana valami, mert a magyar társadalom egészséges része kiállt/kiálltunk Petrás Mária mellett, aki bölcsen, okosan és oly sok szeretettel, kenyérrel dobott vissza az őt kövel dobálókra, miközben énekelt és formázott tovább. Neki tényleg ez a feladata, mert nemcsak Diószén van, hanem itt van Pomáz is. A Győrben született Kovács Margit Szentendrért gyúrta rá a kerámiatérképre, a Szatmárnémetiből induló Kiss Roóz Ilona pedig Zuglót, s ezek után miért ne lehetne az oly sok lélek mellett kemény, férfias, fizikai erőt is igénylő kerámia „fővárosa” Pomáz, ahol Mária él és alkot. Az lesz!

Tisztelt Akadémikus Asszony! Kedves Petrás Mária! Számomra megtiszteltetés, hogy elsőnek gratulálhatok a Márton Áron-émlékérméhez, még ha ezt a Magyar Örökség és a Prima Primissima díjak meg is előzték.

Szoptatós Madonna